

## Is de kiezer wispelturig?

### UW STEMMOTIEVEN GEANALYSEERD

**Door welke motieven zult u zich zondag in het stembokje laten leiden? Wellicht door dezelfde als tijdens de regionale verkiezingen vorig jaar, zeggen MARC HOOGHE, KRIS DESCHOUWER, PASCAL DELWIT en STEFAAN WALGRAVE.**

In het rechtse kamp zijn de verschuivingen groter dan in het linkse kamp

De peiling die De Standaard online en de VRT vrijdag publiceerden, voorspelt dat de kiezer volgende zondag de kaarten drastisch door elkaar zal schudden. Evolueren we daardoor naar Nederlandse toestanden, waarbij elke nieuwe verkiezing leidt tot een aardverschuiving in de politieke machtsverhoudingen? Het kan geen kwaad daarvoor eens te kijken naar een analyse van de stemmotieven bij de regionale verkiezingen die net een jaar geleden werden gehouden.

Meer dan vroeger hebben kiezers de neiging af en toe van mening te veranderen, en dat zal bij de verkiezingen van volgende zondag allicht niet anders zijn als we de peilingen mogen geloven. Het percentage kiezers dat tussen twee verkiezingen door van partij verandert is de afgelopen dertig jaar duidelijk gestegen. Daardoor overheerst soms het beeld van een 'zwevende kiezer', die zomaar van de ene partij naar de andere overloopt, en zich laat leiden door oppervlakkige indrukken en door de mediaoptreden van de kandidaten. Zo eenvoudig is het echter niet, zo blijkt uit een grootschalig onderzoek dat we hebben uitgevoerd bij de regionale verkiezingen van 7 juni 2009. We zijn vandaag net een jaar later, en na een grondige analyse van de cijfers hebben we nu een beter zicht op het stemgedrag van de Belgische bevolking.

Om te beginnen is het inderdaad zo dat de Belgische kiezers nogal vaak van partij veranderen. In het kader van dit onderzoek hebben we de respondenten drie keer gevraagd naar hun stemvoorkeur: voor, tijdens en na de campagne. Ruim een derde van de kiezers veranderde tijdens de verkiezingscampagne van partij en daardoor lijken de Belgische kiezers nog net iets wispelturiger dan het geval is in andere landen. De Vlaamse kiezers wisselen ook iets vaker van partij dan de Waalse, maar dat heeft ook te maken met het feit dat er in Vlaanderen nu eenmaal meer politieke partijen actief zijn dan in Franstalig België.

Het is echter niet zo dat kiezers dan zomaar in het wilde weg van partij verschuiven. Over het algemeen blijft de verplaatsing heel beperkt: men gaat gewoon naar de partij die ideologisch het dichtst staat bij de partij waar de voorkeur oorspronkelijk naar uitging. LDD-kiezers gaan dan bijvoorbeeld naar N-VA of naar Open VLD, maar zeker niet naar SP.A of Groen! Kiezers twijfelen dus wel, maar ze blijven meestal binnen een heel smalle marge van het ideologische spectrum.

#### Twee kampen

Door deze dynamiek hebben we in het Vlaamse politieke landschap te maken met twee grote ideologische blokken. Aan de ene kant hebben we SP.A en Groen! die onder elkaar kiezers uitwisselen. In het rechtse kamp staan CD&V, N-VA, Open VLD, LDD en Vlaams Belang ideologisch dicht bij elkaar, en daardoor is het voor de kiezers van die partijen heel gemakkelijk om over te stappen van de ene partij naar de andere. Dat verklaart ook waarom de verschuivingen in het rechtse kamp, bijvoorbeeld tussen LDD en N-VA, veel groter zijn dan de verschuivingen in het linkse kamp. Dat betekent echter niet dat de winnende partij op beide oren kan slapen. De nieuwe kiezers blijven twijfelen, ook aan hun nieuwe keuze, en het is dan ook zeer goed mogelijk dat deze kiezers in de toekomst opnieuw snel van mening veranderen.

Dit 'switchen' tussen partijen is een fenomeen dat we bij alle groepen van de bevolking waarnemen, zowel bij hoger als bij lager opgeleiden. Het switchen is eerder een uiting van een algemene twijfelende houding. Kiezers die bij het begin van de campagne al niet helemaal zeker waren van hun keuze, of gewoon niet wisten op wie ze gingen stemmen, zijn veel meer geneigd om van voorkeur te veranderen dan kiezers die al van in het begin overtuigd zijn van hun keuze.

Wat we wel zien is dat sommige partijen veel sterker profiteren van verkiezingscampagnes dan andere. Bij de kiezers van CD&V en SP.A spelen gewoonte en groepsbanden (bijvoorbeeld via de vakbonden of de arbeidersbeweging) een belangrijke rol om kiezers aan

te trekken, en dat zijn elementen die niet zo snel veranderen gedurende een campagne van enkele weken. Bij Groen! is de belangstelling voor het thema leefmilieu dan weer van allesoverheersend belang, en bij het Vlaams Belang is dat het thema immigratie. Ook dat zijn echter relatief stabiele voorkeuren, die niet zomaar van de ene dag op de andere kunnen veranderen. Opvallend bij N-VA en LDD is echter dat bij die partijen vaker 'de kandidaten' werden genoemd als belangrijkste aantrekkingsfactor, en daarbij bedoelde men vooral de belangrijkste lijsttrekkers van die partijen, namelijk Bart De Wever en Jean Marie Dedecker.

### Meer media-aandacht

Die partijen zorgden er ook voor dat ze tijdens de campagne de nodige aandacht kregen in de media. Bij de campagne van vorig jaar stelde ruim een kwart van de kiezers dat de N-VA de partij was die het meeste media-aandacht had gekregen, en nog eens 18 procent zei hetzelfde over de Lijst Dedecker. Beide partijen kregen dus veel meer media-aandacht dan we zouden kunnen vermoeden op basis van hun verkiezingsuitslag. Omgekeerd was slechts vijf procent van de kiezers van mening dat de SP.A de partij was die het meeste aandacht had gekregen tijdens de campagne.

De invloed van een verkiezingscampagne is belangrijk, maar die impact mag ook niet overdreven worden. Een groot gedeelte van de kiezers stemt nog altijd op basis van relatief traditionele overwegingen. Ze laten zich leiden door gewoonte, doordat ze bekommerd zijn over de economische crisis, of andere stabiele voorkeuren. Als we vergelijken met ouder cijfermateriaal, dan zien we bovendien dat die voorkeuren niet zo veel veranderen doorheen de tijd. De Vlaamse publieke opinie is wat dat betreft relatief stabiel. Maar er is daarnaast ook een aanzienlijke groep kiezers die wel van de ene partij naar de andere overschakelt, en dat heeft onder meer te maken met thema's, kandidaten en de dynamiek van de campagne. Het is vooral die groep van zwevende kiezers die verantwoordelijk is voor de winst- en verliescijfers bij de verkiezingsuitslag. De uitslag van volgende zondag zal ongetwijfeld aanleiding geven tot grote en soms hoogdravende beschouwingen over 'het signaal van de kiezer'. Als we de resultaten van intussen twintig jaar verkiezingsonderzoek naast elkaar leggen, dan zien we echter dat de politieke voorkeuren van de Vlaamse bevolking (zowel wat betreft herverdeling als wat betreft de gewenste toekomstige staatsstructuur van dit land) niet zo veel verschuiven. Alleen slagen sommige partijen erin hun electoraal potentieel ten volle te benutten, terwijl dat bij andere partijen blijkbaar niet zo goed lukt.

Het boek 'De Stemmen van het Volk. Een analyse van het kiesgedrag in Vlaanderen en Wallonië op 7 juni 2009' verscheen gisteren bij VUB-Press.

[www.partirep.eu](http://www.partirep.eu)

MARC HOOGHE , KRIS DESCHOUWER , PASCAL DELWIT en STEFAAN WALGRAVE

Wie? Hoogleraars politieke wetenschappen.

Wat? Kiezers zijn minder onvoorspelbaar dan ze lijken.

Waarom? Stemmotieven veranderen niet als bij toverslag.

© Corelio

